

CPT/Inf (2011) 10

**Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των
Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής
Μεταχείρισης ή Τιμωρίας
(CPT)**

Δημόσια δήλωση σχετικά με την Ελλάδα

Η παρούσα δημόσια δήλωση γίνεται δυνάμει του Άρθρου 10, παράγραφος 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας

Στρασβούργο, 15 Μαρτίου 2011

Δημόσια δήλωση σχετικά με την Ελλάδα

(15 Μαρτίου 2011)

1. Από το 1993 ως σήμερα η CPT έχει πραγματοποιήσει δέκα επισκέψεις στην Ελλάδα. Η Επιτροπή συστηματικά επεδίωξε να διατηρεί εποικοδομητικό διάλογο με τις ελληνικές αρχές, διατυπώνοντας κατ' επανάληψη συστάσεις σχετικά με την μεταχείριση και τις συνθήκες κράτησης προσώπων που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους. Εν τούτοις, η συνεχιζόμενη απουσία δράσης για να βελτιωθεί η κατάσταση σύμφωνα με τις συστάσεις της Επιτροπής όσον αφορά την κράτηση παρανόμων μεταναστών και την κατάσταση του σωφρονιστικού συστήματος δεν αφήνει στην Επιτροπή άλλη επιλογή από το να καταφύγει στο εξαιρετικό μέτρο της έκδοσης της παρούσας δημόσιας δήλωσης.
2. Στην έκθεση που συντάχθηκε μετά από την επίσκεψή της στην Ελλάδα το 1997, η CPT εξέφραζε ήδη την ανησυχία της όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίον οι ελληνικές αρχές αντιμετώπιζαν την κράτηση των παρανόμων μεταναστών. Η Επιτροπή κατέστησε σαφές ότι η κράτηση παρανόμων μεταναστών «επί εβδομάδες ή και μήνες σε εντελώς ακατάλληλους χώρους, με ανεπαρκή φωτισμό και/ή αερισμό και χωρίς να τους προσφέρεται η δυνατότητα καθημερινής άσκησης σε εξωτερικό χώρο ή οι στοιχειώδεις δραστηριότητες απασχόλησης κατά τη διάρκεια της ημέρας είναι απαράδεκτη και θα μπορούσε να θεωρηθεί ακόμη και απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση.»
3. Οι εκθέσεις που αφορούν τις επισκέψεις του [2005](#), του [2007](#), του [2008](#) και του [2009](#) περιγράφουν παρόμοια εικόνα των συνθηκών κράτησης των παρανόμων μεταναστών, σε άθλιες συνθήκες, σε αστυνομικά τμήματα και άλλες ακατάλληλες εγκαταστάσεις, πολλές φορές σε εγκαταλελειμμένες αποθήκες, για χρονικό διάστημα έως και έξι μηνών ή και περισσότερο, χωρίς δυνατότητα άσκησης σε εξωτερικό χώρο, χωρίς δραστηριότητες και με ανεπαρκή υγειονομική περίθαλψη. Οι συστάσεις για τη βελτίωση της κατάστασης συνέχισαν εντούτοις να αγνοούνται. Παρά το γεγονός ότι επί σειρά ετών μεγάλος αριθμός παρανόμων μεταναστών εισέρχεται στην Ελλάδα από τα ανατολικά χερσαία και θαλάσσια σύνορα, τίποτα δεν έγινε προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης συντονισμένης και αποδεκτής προσέγγισης όσον αφορά την κράτηση και την μεταχείρισή τους.
4. Η απουσία δράσης εκ μέρους των ελληνικών αρχών προς τον σκοπό της συμμόρφωσης με τις συστάσεις της CPT που αφορούν τους παράνομους μετανάστες οδήγησε την Επιτροπή να κινήσει, τον Νοέμβριο του 2008, τη διαδικασία έκδοσης δημόσιας δήλωσης ¹. Μετά από την περιοδική επίσκεψη τον Σεπτέμβριο του 2009, η εν λόγω διαδικασία επεκτάθηκε και περιέλαβε και την κατάσταση στις φυλακές. Πράγματι, τα ευρήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της εν λόγω επίσκεψης ανέδειξαν το γεγονός ότι οι ανησυχίες που είχε διατυπώσει η CPT σε προηγούμενες εκθέσεις δεν είχαν αντιμετωπισθεί και ότι μάλιστα παρατηρήθηκε περαιτέρω επιδείνωση των συνθηκών κράτησης στις φυλακές. Αξίζει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στον έντονο συνωστισμό σε συνδυασμό με την ανεπαρκή στελέχωση και την ανεπαρκή υγειονομική περίθαλψη.
5. Τον Ιανουάριο του 2010, η CPT είχε υψηλού επιπέδου συνομιλίες με τις ελληνικές αρχές στην Αθήνα με σκοπό να τους τονίσει την κατεπείγουσα ανάγκη δρομολόγησης ουσιαστικού διαλόγου με την Επιτροπή και ανάληψης ενεργειών για να βελτιωθούν οι συνθήκες στις οποίες κρατούνται παράνομοι μετανάστες και τρόφιμοι φυλακών.

¹ Το Άρθρο 10, παράγραφος 2, της ιδρυτικής Σύμβασης της CPT προβλέπει ότι: «Εάν το Μέρος δεν συνεργάζεται ή αρνείται να βελτιώσει την κατάσταση σύμφωνα με τις συστάσεις της Επιτροπής, η τελευταία μπορεί, με πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών της και αφού δώσει τη δυνατότητα στο Μέρος να εκθέσει τις απόψεις του, να αποφασίσει να κάνει δημόσια δήλωση σχετικά με το θέμα αυτό.»

6. Οι ελληνικές αρχές συνεχώς διαβεβαίωναν ότι γίνονταν ενέργειες για τη βελτίωση της κατάστασης. Για παράδειγμα, με την επιστολή τους από 23^{ης} Νοεμβρίου 2009 ενημέρωσαν την CPT ότι η διοικητική κράτηση παρανόμων μεταναστών σε αστυνομικά τμήματα και τμήματα συνοριακής φύλαξης θα σταματήσει και ότι, στο μέλλον, οι παράνομοι μετανάστες οι οποίοι υπόκεινται σε διοικητική κράτηση θα φιλοξενούνται αποκλειστικά σε ειδικές προς τούτο εγκαταστάσεις κράτησης. Υποστηριζόταν επίσης ότι η εγκατάσταση κράτησης αλλοδαπών στον Πειραιά, την οποίαν η CPT είχε επανειλημμένως επικρίνει από το 1997, θα κατεδαφίζετο στις αρχές του 2010.

7. Δυστυχώς, τα ευρήματα της CPT κατά τη διάρκεια της τελευταίας της επίσκεψης στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 2011 κατέδειξαν ότι οι πληροφορίες που παρέσχον οι αρχές δεν ήταν αξιόπιστες. Στα αστυνομικά τμήματα και στα τμήματα συνοριακής φύλαξης συνεχίζουν να κρατούνται ακόμη περισσότεροι παράνομοι μετανάστες σε ακόμη χειρότερες συνθήκες. Για παράδειγμα, στο αστυνομικό τμήμα και το τμήμα συνοριακής φύλαξης στο Σουφλί, στην περιοχή του Έβρου, τα μέλη του κλιμακίου της Επιτροπής χρειάστηκε να δρασκελίσουν πάνω από ανθρώπους που κείτονταν ξαπλωμένοι στο δάπεδο για να μπορέσουν να προχωρήσουν προς το εσωτερικό του χώρου κράτησης. Βρέθηκαν 146 παράνομοι μετανάστες οι οποίοι συνωστίζονταν σε χώρο 110 τετραγωνικών μέτρων, χωρίς δυνατότητα άσκησης σε εξωτερικό χώρο, χωρίς την παραμικρή δυνατότητα να κινηθούν, με μία μόνο τουαλέτα και ένα ντους εν λειτουργία στη διάθεσή τους. Εξ αυτών οι 65 κρατούντο σε αυτές τις απαράδεκτες συνθήκες για διάστημα άνω των τεσσάρων εβδομάδων και ορισμένοι εξ αυτών για διάστημα άνω των τεσσάρων μηνών. Δεν τους επιτρεπόταν καν να αλλάξουν ρούχα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, γυναίκες κρατήθηκαν στον ίδιο χώρο με τους άνδρες εντός της εγκατάστασης κράτησης. Παρόμοιες συνθήκες επικρατούσαν σχεδόν σε όλες τις εγκαταστάσεις της αστυνομίας που επισκέφθηκε το κλιμάκιο της CPT. Στην ειδική εγκατάσταση υποδοχής στο Φυλάκιο, η οποία κατασκευάστηκε επί τούτου για τους αλλοδαπούς στην περιοχή του Έβρου, παράνομοι μετανάστες, μεταξύ των οποίων ανήλικοι και οικογένειες με μικρά παιδιά, κρατούντο κλειδωμένοι επί εβδομάδες και μήνες σε ρυπαρούς χώρους, υπό συνθήκες συνωστισμού και κινδύνων για την υγεία, σε χώρους σαν κλουβιά, χωρίς δυνατότητα καθημερινής άσκησης σε εξωτερικό χώρο. Όσον αφορά την προαναφερθείσα εγκατάσταση στον Πειραιά, συνεχίζει να λειτουργεί και μάλιστα τον Ιανουάριο του 2011 φιλοξενούσε παράνομους μετανάστες σε πολύ χειρότερες συνθήκες από αυτές που περιγράφηκαν για πρώτη φορά στην έκθεση που συντάχθηκε μετά από την επίσκεψη του 1997. Αντίστοιχα, στον χώρο κράτησης στο αεροδρόμιο των Αθηνών συνεχίζουν να κρατούνται άνθρωποι σε συνθήκες παρόμοιες με αυτές τις οποίες το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στην υπόθεση M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδος, πρόσφατα έκρινε ότι αποτελούν παράβαση του Άρθρου της 3 Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Καμία ενέργεια δεν έχει γίνει για τη συμμόρφωση με τις συστάσεις που αφορούν τη συγκεκριμένη εγκατάσταση και οι οποίες διατυπώθηκαν για πρώτη φορά από την CPT στην έκθεση που συντάχθηκε μετά από την επίσκεψή της το 2005.

8. Η CPT έχει κατ' επανάληψη τονίσει την ανάγκη να θεραπευθούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες στην πολιτική κράτησης της Ελλάδας. Η CPT έχει προσπαθήσει να ασκήσει την προληπτική της λειτουργία προτείνοντας πρακτικά μέτρα με τα οποία θα διασφαλιστεί ότι όλοι οι παράνομοι μετανάστες που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους κρατούνται σε αξιοπρεπείς συνθήκες. Παρά ταύτα, ως προς τις πολύ σοβαρές ανησυχίες που διατύπωσε, η Επιτροπή προσέκρουσε στην αδράνεια των ελληνικών αρχών.

9. Το αυτό ισχύει όσον αφορά την κατάσταση στις φυλακές. Η CPT διαπίστωσε σταθερή επιδείνωση των συνθηκών ζωής και της μεταχείρισης των κρατουμένων στις φυλακές κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Η Επιτροπή εντόπισε αριθμό ουσιαστικών διαρθρωτικών ζητημάτων εξαιτίας των οποίων υπονομεύονται οι προσπάθειες θεραπείας της κατάστασης.

Μεταξύ αυτών η έλλειψη στρατηγικού σχεδίου για τη διοίκηση του συστήματος των φυλακών, οι οποίες αποτελούν πολύπλοκα ιδρύματα, η έλλειψη αποτελεσματικού συστήματος εκθέσεων και εποπτείας και η ανεπαρκής διοίκηση του προσωπικού. Στις εκθέσεις της η CPT έχει τονίσει την ακατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή, την απουσία δραστηριοτήτων των κρατούμενων και την ανεπαρκή υγειονομική περίθαλψη. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι λόγω της ανεπαρκέστατης στελέχωσης των φυλακών, ο έλεγχος στους κοιτώνες ορισμένων φυλακών που επισκέφθηκε έχει στην πράξη αφεθεί σταδιακά στα χέρια ομάδων ισχυρών κρατούμενων. Τα προβλήματα αυτά επιτείνονται λόγω του σοβαρού συνωστισμού στις περισσότερες ελληνικές φυλακές.

10. Οι ελληνικές αρχές οφείλουν επιτέλους να αναγνωρίσουν ότι το σωφρονιστικό σύστημα όπως λειτουργεί σήμερα δεν είναι σε θέση να παράσχει ασφάλεια και προστασία στους κρατούμενους. Οι συζητήσεις με τις αρμόδιες κεντρικές αρχές στην Αθήνα ανέδειξαν την έλλειψη κατανόησης εκ μέρους τους της πραγματικής κατάστασης στα σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας.

11. Με τα ευρήματα της επίσκεψης του 2011 επιβεβαιώνεται ότι το ευνομούμενο σωφρονιστικό σύστημα, στο οποίο θεωρητικά αποβλέπει ο νόμος, έχει δώσει τη θέση του στην πρακτική της απλής «αποθήκευσης κρατούμενων». Καμία ενέργεια δεν έχει γίνει στην κατεύθυνση της συμμόρφωσης με τις επανειλημμένες συστάσεις της CPT για τη βελτίωση της κατάστασης στις εγκαταστάσεις που επισκέφθηκε το κλιμάκιο και δη όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης, τη στελέχωση, τις δραστηριότητες των κρατούμενων και συγκεκριμένες πτυχές της υγειονομικής περίθαλψης, για να μην αναφέρουμε τα φαινόμενα βίας μεταξύ κρατούμενων. Οι συνθήκες είναι ιδιαίτερος ανησυχητικές στην Αμφισσα, στις ανδρικές φυλακές Κορυδαλλού και στις γυναικείες φυλακές Κορυδαλλού. Ακόμη και σε μια νέα φυλακή, όπως αυτή του Δομοκού, διαπιστώθηκαν πολλά από τα προαναφερθέντα προβλήματα.

*
* *

12. Η CPT αναγνωρίζει πλήρως την πρόκληση που αντιμετωπίζει η Ελλάδα καθώς βρίσκεται αντιμέτωπη με συνεχή εισροή παρανόμων μεταναστών τα τελευταία χρόνια. Είναι εξαιρετικά απίθανο ότι το ρεύμα αυτό θα μειωθεί στο αμέσως προσεχές μέλλον. Είναι ζωτικής σημασίας η διεθνής κοινότητα -και ιδίως η Ευρωπαϊκή Ένωση- να συνδράμουν τις ελληνικές αρχές στην αντιμετώπιση της πρόκλησης αυτής. Εν τούτοις, η υποστήριξη αυτή πρέπει να συμβαδίζει με σαφή ανάληψη από τις ελληνικές αρχές δέσμευσης να ανατάξουν την παρούσα κατάσταση. Τα προγράμματα και οι νέοι νόμοι πρέπει να συνοδεύονται από συγκεκριμένες ενέργειες με τις οποίες θα υλοποιηθούν οι απαιτούμενες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Αντίστοιχη δέσμευση εκ μέρους των ελληνικών αρχών απαιτείται όσον αφορά την αναβάθμιση του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας.

13. Με την παρούσα δημόσια δήλωση η CPT επιδιώκει να κινητοποιήσει και να συνδράμει τις ελληνικές αρχές ώστε να αναλάβουν αποφασιστικά δράση και να βελτιώσουν τη μεταχείριση των προσώπων που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αξίες τις οποίες έχει προσυπογράψει η Ελλάδα ως κράτος μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προς τον σκοπό αυτόν και στο πλαίσιο της διεκπεραίωσης της αποστολής της, η Επιτροπή δεσμεύεται απαρέγκλιτα να συνεχίσει τον διάλογο με τις ελληνικές αρχές.